

**BIBLIOTEKE I TINEJDŽERI: PRIKAZ IZABRANIH
PROJEKATA I PROGRAMA NAMENJENIH MLADIMA U
NEKIM BIBLIOTEKAMA SRBIJE**

LIBRARIES AND TEENAGERS: OVERVIEW
OF SELECTED PROJECTS FOR THE YOUNG
IN SOME SERBIAN LIBRARIES

Milica Matijević

Biblioteka „Dimitrije Tucović”, Lazarevac

milica.biblioteka@gmail.com

UDK / UDC 027-053.4(497.11)

Stručni rad / Professional paper

Prihvaćeno / Accepted: 31. 5. 2017.

Sažetak

Mladi bibliotečki korisnici danas imaju nove i drugačije potrebe i zahteve u odnosu na prethodne generacije. Biblioteke koje žele da igraju važnu ulogu u životima mladih moraju da razumeju njihove potrebe i obezbede usluge kojima će ih zadovoljiti. Zahtevni i zahvalni, tinejdžeri pred bibliotekare postavljaju nove izazove kako razviti ključne kompetencije komunikacije i pismenosti u društvu dinamičkog razvoja komunikacija. Biblioteke u sve većoj meri preuzimaju aktivnu ulogu u procesu prilagođavanja potrebama mladih kao nove grupe korisnika, a u cilju promovisanja kulture čitanja, unapređivanja informacione pismenosti, podsticanja stvaralaštva i interesovanja za sadržaje kulture. Krajem prošlog veka započinje intenzivan razvoj usluga i programa koji odgovaraju interesovanjima tinejdžera u bibliotekama u Srbiji, zasnovan na činjenici da su nove generacije korisnika rođene i odrastaju okružene novim medijima, sa novim spoznajama stvarnog i virtuelnog sveta.

U radu su predstavljeni različiti modeli rada, usluge, projekti i programi u javnim bibliotekama u Srbiji. Reč je o projektima i programima koji su osmišljeni i realizovani,

neretko, uz aktivno učešće samih tinejdžera i, kao takve, prihvatila ih je ova ciljna grupa („sa njima, a ne za njih“), a potom i stručna javnost.

Predstavljene su i radionice sa mladima koje su se realizovale u bibliotekama Srbije koje se izdvajaju po svom sadržaju, načinu izvođenja, inventivnosti, kao primeri dobre prakse. One predstavljaju značajan resurs javnih biblioteka u radu sa mladima.

Na osnovu prikazanih primera iz prakse javnih biblioteka, analize postojećeg stanja i istraživanja razmatraju se mogući načini unapređenja usluga i programa za mlade i vrši predviđanje daljeg toka razvoja tih usluga.

Cljučne reči: tinejdžeri, biblioteke, novi mediji, programi

Summary

Young library users nowadays have new and different needs, as well as various requirements compared to the previous generations. Libraries that want to play an important role in the lives of young people have to understand their needs and provide services in order to satisfy them. Demanding and grateful, teenagers set new challenges for the librarians, aiming to develop key competencies of communication and literacy in a society of dynamic communication development.

Libraries increasingly take an active role in the process of adjustment to the needs of young people as a new group of users, promoting the culture of reading, improving the information literacy, encouraging the creativity and general interest in culture issues. At the end of the last century, the intensive development of services and programs has started which corresponds to the interests of teenagers in libraries of Serbia, based on the fact that the new generation of users were born and grew up surrounded by modern media, with new perceptions of the real and virtual world.

In this paper we are presenting various services, models of work, projects and programs in public libraries in Serbia. The projects and programs are designed and implemented, often with the active participation of the teenagers themselves, and such projects were widely accepted exactly from young users (“because we are being there with them, not for them”), and finally praised by professional part of the publicity. The paper also displays the implemented workshops with young people in Serbian libraries which are distinguished by their content, embodiment, inventiveness, as well as examples of good practice. They represent an important resource for public libraries in their practice with the young users. Based on the given examples from the public library practice, analysis of the current state and research survey the possible ways of improving services and programs for the young people are being considered, including predictions of the future developments for this kind of services.

Keywords: teenagers, libraries, new media, programmes

1. Uvod

Primarni zadatak ovog rada je da ukaže na činjenicu da je stasala nova generacija korisnika koja zahteva unapređenje bibliotečkih usluga. U javnim bibliotekama, od sredine 20. veka, kada su mladi prepoznati kao posebna korisnička grupa, započinje intenzivan razvoj usluga i programa koji odgovaraju interesima ove ciljne grupe.

U radu su predstavljeni različiti modeli rada, usluge, projekti i programi u javnim bibliotekama u Srbiji. Reč je o projektima i programima koji su osmišljeni i realizovani, neretko, uz aktivno učešće samih tinejdžera i, kao takve, prihvatila ih je ova ciljna grupa („sa njima, a ne za njih“), a potom i stručna javnost. Predstavljene su i radionice sa mladima koje su se realizovale u bibliotekama Srbije koje se izdvajaju po svom sadržaju, načinu izvođenja, inventivnosti, kao primeri dobre prakse. One predstavljaju značajan resurs javnih biblioteka u radu sa mladima.

Na osnovu prikazanih primera iz prakse javnih biblioteka, analize postojećeg stanja i istraživanja razmatraju se mogući načini unapređenja usluga i programa za mlade i vrši predviđanje daljeg toka razvoja tih usluga.

2. Mladi kao korisnici biblioteka

Definisanje tinejdžera, po rečima poznate srpske spisateljice za decu Jasminke Petrović, izgleda kao da želite da fotografirate predmet fotoaparatom čiji objektiv ne uspeva da ga izoštri. Ili je predmet suviše blizu ili suviše daleko i kao krajnji rezultat imamo – mutnu fotografiju. Teško je odrediti i definisati uzrasnu granicu mladosti, te se i formalna određenja ovog životnog razdoblja razlikuju u izvorima Ujedinjenih nacija, Evropske unije i nacionalnih institucija. U svetu postoje različite definicije i smatra se da nijedan drugi životni period ne provocira toliko diskusija o uzrasnim granicama.

Trajanje mladosti je u stvari socijalno, a ne biološki određeno. Školovanje je ključni činilac koji skraćuje ili produžava ovaj period.

Službeni dokumenti i zakonodavni akti pojam „mladi“ tumače različito. Zakon o mladima Republike Srbije kaže da su omladina i mladi „lica od navršениh 15 godina do navršениh 30 godina života”.¹ U zemljama u tranziciji kao što je Republika Srbija, produžena mladost je često stvar prinude. Specifičnosti situacije u ovoj zemlji, kao što su: siromaštvo u društvu, nizak procenat zaposlenosti mladih i izazovi sa kojima se oni suočavaju u procesu prelaska iz detinjstva u odraslo doba zahtevaju fleksibilniji pristup. Zato je gornja granica mladosti pomerenjena na trideset godina, sa punom svešću da je u pitanju veoma heterogena populacija koju

¹ Zakon o mladima. // Službeni glasnik Republike Srbije, 50(2011). [citirano: 2016-10-27]. Dostupno na http://www.mos.gov.rs/wp-content/uploads/2014/04/Zakon_o_mladima.pdf.

karakterišu različiti razvojni ciljevi u različitim fazama mladosti.² Prema IFLA/ UNESCO Manifestu za javne biblioteke, korisnicima svih uzrasta moraju biti pružene usluge u skladu sa njihovim potrebama. Mladi čine posebnu grupu korisnika koja ima svoje specifične obrazovne, kulturne i informacione zahteve, pa je neophodno da se oni definišu kao posebna ciljna grupa u javnoj biblioteci. IFLA-ine Smernice za bibliotečke usluge za mlade definišu ovaj deo populacije kao ciljnu grupu korisnika „na prelazu iz detinjstva u odraslo doba. Svaka biblioteka može samostalno odrediti starosni raspon za koji smatra da obuhvata period mladosti, a koji se može razlikovati u zavisnosti od kulture i zemlje”.³

Mladi su prepoznati kao posebna korisnička grupa u bibliotekama u Srbiji tek krajem dvadesetog veka, kada i započinje intenzivan razvoj programa i usluga koji odgovaraju njihovim potrebama i interesovanjima. Veoma mali broj biblioteka u Srbiji ima formirano zasebno odeljenje za mlade. Ovaj proces je tek na početku. Ipak, može se reći da je osnivanje tinejdžerskih odeljenja, kreiranje programa za mlade i sa mladima, kao i obuka bibliotekara za rad sa ovom grupom korisnika trend u poslovanju biblioteka u Srbiji. Jedan od razloga što se taj proces odvija baš u prvim decenijama ovog veka jeste ubrzani razvoj informaciono-komunikacione tehnologije koju mladi prihvataju brže od ostalih i koja je sastavni deo njihovog odrastanja.

Mladi bibliotečki korisnici danas imaju drugačije potrebe i zahteve u odnosu na prethodne generacije. Generaciju rođenu u novom milenijumu karakteriše činjenica da je rođena i odrasta u digitalnom okruženju. Prevelika količina informacija jedna je od ključnih odlika digitalnog doba. Ovaj fenomen, kojim su mladi posebno obuhvaćeni, postavlja pred bibliotekare novi izazov – kako doći do pouzdanih informacija na koje se ova kategorija korisnika može osloniti i koje su odgovor na njene potrebe i interesovanja.

Tradicionalni načini pružanja i korišćenja usluga u bibliotekama prolaze kroz velike i ubrzane promene. Potrebno je da ove ustanove budu spremne na njih, a naročito na dolazak novih korisnika sa svim njihovim specifičnostima. Javna biblioteka ima velike mogućnosti da bude značajan činilac ostvarivanja prava mladih na informacije, na doživotno učenje, prava na slobodno vreme.

Razvojem tehnologija dolazi i do razvoja novih usluga. Ne menjaju se samo formati i vrste bibliotečke građe. Promene su prisutne i u načinima kreiranja, obrade i pretrage informacija. Mladi bibliotečki korisnici danas potragu za informacijama započinju na veb-stranicama. Preporuke za knjige traže se prvo na internet forumima ili društvenim mrežama. Tek potom se koriste bibliotečke baze, onlajn servis *Pitaj bibliotekara* ili onlajn rezervacije. Mladi u biblioteke sve ređe dolaze

² Strateški okvir omladinske politike u republici Srbiji. Beograd: Beogradska otvorena škola, 2013. Str. 5.

³ Smjernice za knjižnične usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 15.

zbog knjiga. Ova grupa korisnika bibliotečki prostor češće posmatra kao prostor za rad i organizovanje događanja kao što su tribine, radionice, onlajn radionice, književni programi, koncerti, izložbe, male scene za dramske prikaze.

Milenijumci imaju jaku potrebu za vizuelnim i interaktivnim izražavanjem, tako da se sve aktivnosti, manifestacije, programi u biblioteci mogu i moraju ubrzo pojaviti, prikazati i na društvenim mrežama. Ovo ide u prilog i stalnim nastojanjima biblioteka da svoj rad učine vidljivim u zajednici.

Ovakve potrebe korisnika predstavljaju inovacije na koje jedan broj biblioteka u Srbiji veoma teško može da odgovori koliko god da se, pod snažnim uticajem razvoja informaciono-komunikacione tehnologije, kontinuirano i radikalno menja. Mali broj ima obučene bibliotekare čiji je posao da svojim profesionalnim veštinama pomognu mladima prilikom korišćenja različitih medijskih servisa. Nije dovoljno ponuditi samo opremu i prostor. Implementacija novih tehnologija i kvalitetna komunikacija sa mladima, prilagođena njihovim potrebama i navikama u digitalnom dobu zahteva kontinuirano obrazovanje zaposlenih. Nedostatak znanja, generacijski jaz, „digitalno doseljeništvo”⁴ mogu biti problem u radu sa mladima u biblioteci. Statistički podaci pokazuju da je ukupan broj korisnika u bibliotekama u Srbiji u 2015. godini bio 544.199. Broj dece do 14 godina, članova biblioteke, iznosi 230.410, učenika srednjih škola 62.918 a studenata 40.534. Ovi podaci ne uključuju pristup i pretraživanje veb-stranica, posete manifestacijama i druge usluge biblioteka koje mladi koriste. Njima se ne dobija prava slika stanja jer, ukoliko se posmatraju i analiziraju aktivnosti javnih biblioteka u Srbiji, moguće je uočiti da većina ima neku vrstu usluga i organizovanih aktivnosti za mlade, koje nisu obuhvaćene statističkim podacima.

Istraživanje *Javne biblioteke i njihova publika* koje je udruženje Kulturis 2013–2014. godine obavilo na uzorku od 89 javnih biblioteka daje podatak da čak 95% osim pozajmice knjiga nudi i druge sadržaje svojim korisnicima, a oni predstavljaju korišćenje čitaonice (89%), korišćenje računara (83%) i organizovanje različitih kulturno-obrazovnih programa (88%). Programi za decu i mlade redovno se organizuju u čak 82% biblioteka, ali manje od 30% komunicira sa korisnicima putem društvenih mreža, što je najčešći oblik komunikacije tinejdžera.⁵

3. Programi za mlade u javnim bibliotekama u Srbiji

Kako bi podstakli mlade da postanu korisnici bibliotečkih usluga i zainteresovali ih da aktivno učestvuju u programima i redovno dolaze u biblioteku, biblio-

⁴ Prensky, Marc. Digital natives, digital immigrants. Part 1. // *On the Horizon* 9, 5(2001). [citirano: 2016-10-27]. Dostupno na <http://dx.doi.org/10.1108/10748120110424816>.

⁵ Jovanović Arsić, Ivana. *Planeta Čitalac*. Pančevo: Gradska biblioteka; Beograd: Udruženje Kulturis, 2014. [citirano: 2016-20-27]. Dostupno na http://www.kulturis.org/PlanetaCitalac_Srpski%20NOVI.pdf.

tekari u Srbiji osmislili su i preuzeli iz prakse drugih kolega raznolike programe i sadržaje. U radu se predstavljaju različite usluge i modeli rada u javnim bibliotekama u Srbiji. Neke programe i projekte prihvatili su tinejdžeri, a potom i veći deo stručne javnosti. Oni se izdvajaju kako u sadržinskom smislu, tako i u načinu izvođenja, inventivnosti i, kao takvi, mogu se smatrati primerima dobre prakse.

3.1. Narodna biblioteka Bor

Radionica *Kako napisati (maturski) rad*, koju vodi kolegunica Violeta Stojmenović, bavi se osposobljavanjem mladih da kritički vrednuju izvore informacija.

Ubrzani razvoj tehnologija i njihova primena u bibliotečkom poslovanju uticali su i na promenu uloge biblioteka u društvu. Glavna promena odnosi se na to kako bibliotečki radnici koji rade sa mladima, kao grupom koja se u učenju najviše oslanja na računare i internet, efikasno mogu da ispune zahteve ove starosne grupe. Tinejdžerima koji nemaju dovoljno razvijena znanja i veštine traganja za kvalitetnim informacijama, više no ikad su potrebne različite bibliotečke usluge: pristup kolekcijama, prostoru i osoblju. Edukativni bibliotečki programi ukazuju na značaj saradnje odeljenja za decu i mlade i drugih bibliotečkih službi. U toku programa, koriste se publikacije iz bibliotečkog fonda, naročito referensna zbirka, ali i onlajn izvori. Radionice predstavljaju kombinaciju prezentacije/predavanja o adekvatnom korišćenju različitih izvora i praktičnog dela sa zadacima/igramama/vežbanjima za učesnike, koji se rešavaju uspešnim korišćenjem izvora. Radionica se realizuje od 2006. godine. Teme koje obrađuje su

- 1) Vrste izvora/građe – tipologije izvora po različitim kriterijumima i specifični načini korišćenja
- 2) Istraživanje izvora i građe – gde i kako se pretražuju bibliotečki katalozi, baze podataka i drugi izvori i šta se može „pročitati“ iz bibliografskih i kataloških opisa i metapodataka o određenom izvoru
- 3) Korišćenje i navođenje izvora – različiti stilovi citiranja i formatiranja bibliografije – od radne bibliografije do spiska korišćene literature i izvora u radu
- 4) Forma rada i sastavni elementi; softveri, aplikacije i dodaci za upravljanje referencama.

Program se odvija u dva dela. Radi se sa maturantima i studentima prve godine fakulteta. Prvi deo je više teorijski – prezentacija sa predavanjem, a drugi je praktičan: sami polaznici vežbaju pretraživanje, sortiranje i preuzimanje izvora, kako fizičkih, tako i onlajn.

3.2. Biblioteka „Dimitrije Tucović“ u Lazarevcu

Kako se piše naučni rad bio je naziv programa koji je biblioteka „Dimitrije Tucović“ sprovodila u saradnji sa Gimnazijom u Lazarevcu u periodu od 2002. do 2010. godine. Kada se počelo sa tom vrstom edukacije, osnovna ideja je bila da se mladi korisnici obuče za samostalno korišćenje svih bibliotečkih resursa, a u narednim godinama ciljevi i zadaci su se usložnjavali.

U današnje vreme učenici su izloženi obilju informacija, pa osnovni zadatak bibliotekara jeste obuka kako se one pretražuju, biraju, vrednuju i etički koriste. Mladi kao korisnici bibliotečkih usluga najčešće se nalaze na nivou početnika i neophodna im je stručna pomoć bibliotekara da:

1. formulišu interesovanje i prepoznaju temu
2. formulišu pitanja uz odabranu temu
3. formulišu pitanja na osnovu pronađenih informacija.

Važno je da se, prilikom potrage za informacijama, mladi korisnici upoznaju sa brojnim izvorima u kojima ih je moguće pronaći. Potrebno je ne samo da poznaju dostupne resurse, već da umeju da odrede one koji najbolje odgovaraju datom zadatku. Ova vrsta programa odražava interesovanja mladih i povezana je sa ispunjavanjem obaveza u vezi sa školom, poslom ili ličnim potrebama. Zajedno ih kreiraju i vode bibliotekari (Milica Matijević, Zorica Jocić), stručnjaci za određenu oblast i mladi. Organizuju se bez očekivanja da će sve savršeno funkcionisati, sa evaluacijom koja se vrši u toku samih programa. Rezultati se mere stečenim veštinama ili znanjem. Ovo je fleksibilan model participacije gde učestvovanje mladih nije ograničeno na formalne grupe, već uključuje i neformalnu digitalnu komunikaciju, kao i lične kontakte, pojedinačno ili u grupi. Akcenat se stavlja na podsticanje svih mladih, a ne samo redovnih članova biblioteke, da učestvuju u razvoju, primeni i evaluaciji ovakvih bibliotečkih programa i usluga.

3.3. Biblioteka „Gligorije Vozarević“ u Sremskoj Mitrovici

Inspirativan primer rada sa tinejdžerima predstavlja program *Zona mladih* koji realizuje Biblioteka „Gligorije Vozarević“ u Sremskoj Mitrovici. U projektu koji je trajao od marta do juna 2015. godine, svake sedmice u biblioteci se okupljala grupa mladih, a fokus rada bio je književnost – kreativno pisanje, ljudska prava i ljudska prava kroz književnost i umetnost. Struktura radionica bila je uvek ista: uvodni segment činile su igre opuštanja i razmrdavanja, potom je sledio stvaralački deo i prezentacija, dok je završnica bila rezervisana za radionicu i igru opuštanja.

U književnim radionicama mladi su predstavljali jedni drugima prikupljene informacije iz biografija pisaca, razmenjivali mišljenja i lične doživljaje o pročitana-

nim delima, a potom su pisci bili inspiracija za dalji kreativni rad. U okviru radionica ljudskih prava i slobode mladi su se bavili temama kao što su životne vrednosti, uspešna konverzacija, jezik i razumevanje, ljudska prava i slobode.⁶

3.4. Narodna biblioteka „Detko Petrov“ u Dimitrovgradu

Kada je 2000. godine pri Biblioteci u Dimitrovgradu osnovana *Pesnička radionica*, akcenat je stavljen na rad sa decom osnovnoškolskog uzrasta. Međutim, ubrzo nakon realizacije prvih radionica namenjenih deci viših razreda osnovne škole, priključili su se i srednjoškolci. Kreativni rad sa ovom grupom zahtevnih korisnika podazumevao je dobru komunikaciju unutar grupe i sa rukovodiocem radionice, te prezentovanje i osmišljavanje ideja koje će privući veći broj tinejdžera u biblioteku. Cilj organizacije ovakvih radionica je da tinejdžerima, kao i mlađim korisnicima, Biblioteka pruži priliku da u njoj pronađu pravo mesto na kome će moći da prezentuju svoje stvaralaštvo i da kvalitetno i kreativno provode svoje slobodno vreme.

Rezultat rada radionice dimitrovgradske biblioteke sa tinejdžerima je organizacija brojnih aktivnosti i programa koji mogu da se podele na

- časove kreativnog pisanja
- likovne i strip radionice
- dramske forme (priprema predstava i performansa)
- „treninge“ recitovanja
- radionice animacije.

Značajnu ulogu imala je Elizabeta Georgiev, rukovodilac radionica, koja je sa mladim polaznicima učestvovala u osmišljavanju, kreiranju i realizaciji. U tom procesu primenjen je princip „sa njima i za njih”.⁷

3.5. Narodna Biblioteka Smederevo

Narodna biblioteka Smederevo u svom radu veliku pažnju posvećuje organizaciji programa za učenike osnovnih i srednjih škola koji čine najveći deo korisničke populacije. Po otvaranju Odeljenja strane knjige 2002. godine, znatan broj starijih osnovaca i srednjoškolaca je u ovom prostoru prepoznao kutak koji im nedostaje i koji im raznovrsnim programima pruža mogućnost da kvalitetno provode slobod-

⁶ Sabo, Svetlana. Tinejdžeri u otvorenoj i kreativnoj biblioteci – Free2Choose. // Tinejdžeri zahtevni korisnici i biblioteke za nove generacije: zbornik radova sa međunarodnog stručnog skupa održanog u Lazarevcu 15. i 16. septembra 2015. / prir. Milica Matijević. Lazarevac: Biblioteka „Dimitrije Tucović”, 2015. Str. 166.

⁷ Georgiev, Elizabeta. Radionica osmeha: 15 godina Pesničke radionice Narodne biblioteke „Detko Petrov“ u Dimitrovgradu. Dimitrovgrad: Narodna biblioteka „Detko Petrov“, 2015. Str. 65.

no vreme. Polazeći od činjenice da tinejdžeri vole strane jezike, te da je Odeljenja strane knjige pravo mesto za to, Biblioteka od 2009. godine organizuje *Stihoviziju* – takmičenje u recitovanju na stranim jezicima za učenike srednjih škola Podunavskog okruga. Zamišljena je kao „program koji pored takmičarskog, ima i zabavni karakter, a čiji je cilj animiranje srednjoškolaca putem savremenog i dinamičnog, interaktivnog pristupa tradicionalnim kulturnim vrednostima, stvaranje čitalačkih navika kod ove brojne grupe potencijalnih korisnika biblioteke, promovisanje višjezičnosti kao jednog od postulata njihove dobre individualne pozicioniranosti u kontekstu globalnog društva i cyberspace okruženja koji su njihova budućnost, podsticanje učenja stranih jezika i književnosti, upoznavanje sa vrednostima kulturne raznolikosti i dijaloga među kulturama, i razvijanje tolerancije na multikulturalnost.“⁸ Ideja programa je da se mladima srednjoškolskog uzrasta pruži prilika da se učešćem u posebnom, samo za njih kreiranom programu, zainteresuju za nove načine izražavanja, da prikažu svoje znanje, talenat, da se druže u okruženju knjige i biblioteke.

Za takmičenje se prosečno prijavljuje 120 učesnika, koji su do sada nastupali na 17 stranih jezika. Učesnici dolaze iz velikog broja srednjih škola, iz Smedereva i drugih gradova.⁹

3.6. *Biblioteka grada Beograda*

U Biblioteci grada Beograda kontinuirano se razvija široka lepeza usluga i programskih aktivnosti za tinejdžere. Suština poslovanja odeljenja za decu i mlade mogla bi se iskazati u jednoj rečenici, da se sadržaji koje biblioteka nudi potpuno podudaraju sa sadržajima koji su u centru interesovanja mladih. Biblioteka je mesto informisanja, učenja, ali i centar kulturnog života mladih, mesta rekreacije, zabave i aktivnog provođenja slobodnog vremena. Ideje i znanja stečena na brojnim radionicama, seminarima i predavanjima pokazali su se veoma korisni u radu sa tinejdžerima.

Nadahnuta seminarom *Update – biblioteka za mlade i mlađe odrasle. Rad s mladima u biblioteci na primeru projekta Gradske biblioteke u Minhenu*, pokrenuta je radionica koja se zasniva na mogućnosti primene besplatnih i lako dostupnih kompjuterskih programa: Gimp, za obradu fotografija, Audacity, za obradu zvuka i windows Movie Maker, za montiranje filmova. Koristeći ove programe, mladi se sada mogu zabaviti u biblioteci i naučiti da snimaju kratke foto-filmove. Ideje za primenu digitalnih filmova pokazale su se neiscrpim: za dramatizaciju dela na

⁸ Živanović, Biljana; Jelena Jeremić. Tinejdžeri u smederevskoj biblioteci – Stihovizija. // *Biblioteke i tinejdžeri: zbornik radova sa međunarodnog stručnog skupa održanog u Pirotu 11-12. oktobra 2012. godine / urednici Elizabeta Georgiev i Nadica Kostić. Piro: Narodna biblioteka Piro; Dimitrograd: Narodna biblioteka „Detko Petrov“, 2013 Str. 63.*

⁹ Isto

časovima srpskog jezika, za prikazivanje značajnih događaja na časovima istorije, prikazivanje panorame kraja u kome se nalazi škola na časovima geografije, za snimanje oglada na časovima hemije, predstavljanje umetničkog dela ili pravca na časovima likovnog.

3.7. Narodna biblioteka "Njegoš" u Knjaževcu

Pored svih preimućstava koje pruža, biblioteka može da bude i prvi korak u smislu kulturne adaptacije i „modernizacije mentaliteta“. Zato je u okviru programa *Kultura nadohvat ruke* učenicima prvog razreda srednje škole omogućeno da iz Dečjeg odeljenja Narodne biblioteke „Njegoš“ krenu u virtuelnu šetnju i obidu najveće svetske biblioteke, muzeje, građevine. Na taj način mladi se podstiču na odgovorniji pristup zavičajnoj, nacionalnoj i svetskoj kulturnoj baštini. Njihov „domaći zadatak“ je da samostalno ili uz pomoć bibliotekara izaberu određenu destinaciju i da iz svojih soba, u porodičnom okruženju, nastave da istražuju o dostignućima čovečanstva. Tako rastu u mlade ljude koji osim školskog znanja „zrače“ i širokom opštom kulturom koja svakog čoveka oplemenjuje i čini boljim.¹⁰

3.8. Gradska biblioteka Subotica

Većina biblioteka traga za predrasude i otpor koje tinejdžeri imaju prema ovim institucijama. Među programima ovakvog tipa izdvaja se program *Provedi noć sa knjigom* Gradske biblioteke Subotica, koji je na stručnom skupu „Tinejdžeri – zahtevni korisnici i biblioteke za nove generacije“ predstavila autorka Bernadica Ivanković. Ideja je bila da se povodom završetka školske godine subotički i osiječki tinejdžeri tokom noći okupe u svojim bibliotekama, povežu putem Skajpa i razgovaraju o sebi, svojim interesovanjima i knjigama koje su pročitali, a koje su ostavile na njih poseban utisak. Okupljanje je organizovano 20. jula 2015. godine. Pozivu se odazvalo jedanaest mladih koji su došli u biblioteku u popodnevnom satima i sa sobom poneli posteljinu, pidžamu, pribor za pranje zuba i omiljenu knjigu. Ovom prilikom i za potrebe programa, čitaonica naučnog odeljenja transformisana je u prostor za mlade, razgovaraonicu, čitaonicu, igraonicu i spavaonicu. Nakon uspostavljanja konekcije sa mladim Osiječanima tekao je razgovor u kojem su se upoznavali, razmenjivali informacije o svojim gradovima i bibliotekama, knjigama, pevali, glumili... Po završetku razgovora, u biblioteci je usledila večera, potom je organizovano nekoliko književnih igara, poput „književne panto-

¹⁰ Jeremić, Slađana. Internetom do znanja. // Tinejdžeri – zahtevni korisnici i biblioteke za nove generacije: zbornik radova sa međunarodnog stručnog skupa održanog u Lazarevcu 15-16. septembra 2015. godine / priredila Milica Matijević. Lazarevac: Biblioteka „Dimitrije Tucović“, 2015. Str. 176.

mime” i „potrage za skrivenom knjigom”, a pre spavanja vreme je bilo rezervisano za gledanje filmova koji su snimljeni po književnim delima.¹¹

3.9. Biblioteka Šabačka

Knjigožderi, Biblioteke šabačke, predstavlja prvi bibliotečki blog za mlade u Republici Srbiji. Promovisan kao „Jedino preterivanje koje ne škodi“, ovaj blog je za kratko vreme uspeo da dopre do velikog broja mladih. Pripreman je za korisnike uzrasta od 15 do 25 godina. Teme i rubrike su različite, ali svi tekstovi sadrže preporuke za knjige. Blog pripremaju stručni saradnici iz Biblioteke, ali im pomažu i spoljni saradnici i mladi. Dnevno ima više stotina pregleda i komentara.

4. Zaključak

Inovacije u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija donose i razvoj nove kreativnosti mladih. Menja se njihov pristup korišćenju savremenih medija, sredstava komunikacije i izvora informacija, pomeraju se granice tradicionalnog učenja, proširuje se uloga javnih biblioteka. Nove tehnologije predstavljaju izazov za informatičku pismenost mladih, a samim tim menjaju način na koji biblioteke zadobijaju ovu korisničku grupu nudeći joj nove usluge i nove prilike da uči. Ako mladi posmatraju biblioteku kao mesto gde nemaju zadovoljavajući pristup informacijama ili se osećaju frustrirano zbog nekih ograničenja, manje je verovatno da će posmatrati biblioteku kao mesto koje može da im zadovolji potrebe i interesovanja. Stoga je važno naći načine da se biblioteka uključi i postane važan deo njihovih života.

Druženje sa knjigom u 21. veku nije zastarela potreba već jedan segment života mladih. Neodlučnost koja karakteriše ovu grupu korisnika treba pretvoriti u motiv za njihovo privlačenje u biblioteku. Precizno definisane informacije za kojima tragaju, dobra atmosfera za učenje, poligon za razvijanje talenata, interesovanja, kao i idelano mesto na kome mogu da prezentuju svoje veštine, kako vršnjacima, tako i široj društvenoj zajednici – sve ovo treba da bude omladinska biblioteka u 21. veku. Takva biblioteka, biblioteka – zabavna učionica uspeće i opstaće i pored svih izazova koje savremeno okruženje donosi. Svojim raznovrsnim programima prilagođenim tinejdžerima kao najzahtevnijim korisnicima, biblioteke postaju mesta kvalitetnog odrastanja.

¹¹ Ivanković, Bernadica. Provedi noć sa knjigom. // Tinejdžeri – zahtevni korisnici i biblioteke za nove generacije: zbornik radova sa međunarodnog stručnog skupa održanog u Lazarevcu 15-16. septembra 2015. godine / priredila Milica Matijević. Lazarevac: Biblioteka „Dimitrije Tucović”, 2015. Str. 19.

LITERATURA

- Georgiev, Elizabeta. Radionica osmeha: 15 godina Pesničke radionice Narodne biblioteke „Detko Petrov“ u Dimitrovgradu. Dimitrovgrad: Narodna biblioteka „Detko Petrov“, 2015.
- Ivanković, Bernadica. Provedi noć sa knjigom. // Tinejdžeri – zahtevni korisnici i biblioteke za nove generacije: zbornik radova sa međunarodnog stručnog skupa održanog u Lazarevcu 15-16. septembra 2015. godine / priredila Milica Matijević. Lazarevac: Biblioteka „Dimitrije Tucović“, 2015. Str. 19-28.
- Jeremić, Slađana. Internetom do znanja. // Tinejdžeri – zahtevni korisnici i biblioteke za nove generacije: zbornik radova sa međunarodnog stručnog skupa održanog u Lazarevcu 15-16. septembra 2015. godine / priredila Milica Matijević. Lazarevac: Biblioteka „Dimitrije Tucović“, 2015. Str. 176-185.
- Jovanović Arsić, Ivana. Planeta Čitalac. Pančevo: Gradska biblioteka; Beograd: Udruženje Kulturis, 2014. [citirano: 2016-20-27]. Dostupno na http://www.kulturis.org/PlanetaCitalac_Srpski%20NOVI.pdf.
- Prensky, Marc. Digital natives, digital immigrants. Part 1. // On the Horizon 9, 5(2001). [citirano: 2016-10-27]. Dostupno na <http://dx.doi.org/10.1108/10748120110424816>.
- Sabo, Svetlana. Tinejdžeri u otvorenoj i kreativnoj biblioteci – Free2Choose. // Tinejdžeri zahtevni korisnici i biblioteke za nove generacije: zbornik radova sa međunarodnog stručnog skupa održanog u Lazarevcu 15. i 16. septembra 2015. / prir. Milica Matijević. Lazarevac: Biblioteka „Dimitrije Tucović“, 2015. Str. 164-175.
- Smjernice za knjižnične usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko Knjižničarsko društvo, 2009.
- Strateški okvir omladinske politike u republici Srbiji. Beograd: Beogradska otvorena škola, 2013.
- Zakon o mladima. // Službeni glasnik Republike Srbije, 50(2011). [citirano: 2016-10-27]. Dostupno na http://www.mos.gov.rs/wp-content/uploads/2014/04/Zakon_o_mladima.pdf.
- Živanović, Biljana; Jelena Jeremić. Tinejdžeri u smederevskoj biblioteci – Stihovizija. // Biblioteke i tinejdžeri: zbornik radova sa međunarodnog stručnog skupa održanog u Pirotu 11-12. oktobra 2012. godine / urednici Elizabeta Georgiev i Nadica Kostić. Pirot: Narodna biblioteka Pirot; Dimitrovgrad: Narodna biblioteka „Detko Petrov“, 2013. Str. 58-69.